

Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol

CELG(4)-06-11 : Papur 1

Papur tystiolaeth - Llywodraeth Leol a Chymunedau, Dyraniadau'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2012-13.

1. Cyflwyniad

Mae'r papur hwn yn rhoi sylwadau a gwybodaeth i'r Pwyllgor am gynigion cyllideb rhaglen Llywodraeth Leol a Chymunedau yn y dyfodol a amlinellwyd o fewn y Gyllideb Ddrafft a gyflwynwyd ar 4 Hydref 2011. Mae'n cwmpasu'r meysydd hynny sy'n rhan o gyloch gwaith y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol, sef cymunedau a llywodraeth leol.

2. Cefndir

O gymharu â'r cynlluniau dangosol ar gyfer 2012-13 a gyhoeddwyd yng Nghyllideb Derfynol 2011-12 (fel y'i hailddatganwyd yn seiliedig ar y strwythur newydd yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2011-12), mae cyfanswm dyraniad y Prif Grŵp Gwariant ar gyfer Llywodraeth Leol a Chymunedau wedi gostwng £50.5m yn 2012-13 a £45.5m yn 2013-14. Y cynllun dangosol ar gyfer 2014-15, a gaiff ei gyhoeddi am y tro cyntaf, yw £5.154bn (£23.1m yn uwch na 2013-14). Mae'r newidiadau hyn yn deillio'n bennaf o ostyngiad yng nghyllideb nad yw'n arian parod Trafnidiaeth (sy'n darparu ar gyfer dibrisiant a diffygion mewn perthynas â'r rhwydwaith cefnffyrdd ac yn lleihau £61.5m o 2012-13 ymlaen).

Mae'r tabl ariannol cryno canlynol yn dangos yr effaith gyffredinol ar gyllideb sylfaenol Terfyn Gwariant Adrannol (TGA) Llywodraeth Leol a Chymunedau. Nid yw hyn yn cynnwys Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME) sydd y tu allan i Derfyn Gwariant Adrannol Llywodraeth Cynulliad Cymru. Mae'r tabl hefyd yn dangos y newid £000 a'r newid canrannol yn y gyllideb o gymharu â'r flwyddyn flaenorol, a'r newid £000 o gymharu â'r gyllideb flaenorol (mewn italig).

Tablau Ariannol Cryno:

Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol a Chymunedau

	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15
Terfyn Gwariant Adrannol Refeniw	4,834,155	4,842,872	4,897,837	4,920,978
Newid £000 o		8,717	54,965	23,141

£000

gymharu â'r Flwyddyn Flaenorol				
<i>Newid £000 o gymharu â'r Cynllun Blaenorol</i>		-50,502	-45,502	-22,361
Newid Canrannol		0.2%	1.1%	0.5%
Terfyn Gwariant Adrannol Cyfalaf	281,172	261,641	233,291	233,291
Newid £000 o gymharu â'r Flwyddyn Flaenorol		-19,531	-28,350	0
<i>Newid £000 o gymharu â'r Cynllun Blaenorol</i>		0	0	0
Newid Canrannol		-6.9%	-10.8%	0.0%
Llinell Sylfaen y Terfyn Gwariant Adrannol	5,115,327	5,104,513	5,131,128	5,154,269
Newid £000 o gymharu â'r Flwyddyn Flaenorol		-10,814	26,615	23,141
<i>Newid £000 o gymharu â'r Cynllun Blaenorol</i>		-50,502	-45,502	-22,361
Newid Canrannol		-0.2%	0.5%	0.4%

Yn dilyn newidiadau portffolio ym mis Mai 2011, mae Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol a Chymunedau hefyd yn cynnwys cyllidebau Trafnidiaeth. Rhoddir tystiolaeth ar wahân i Bwyllgor yr Economi a Busnes yn hynny o beth. Gan mai dyma yw mwyafrif cyllideb cyfalaf Llywodraeth Leol a Chymunedau a chyfran helaeth o'r gyllideb refeniw, darparwyd tabl ar wahân sy'n crynhoi cyllidebau Llywodraeth Leol a Chymunedau heb gynnwys Trafnidiaeth.

Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol a Chymunedau (heb gynnwys Trafnidiaeth)

	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15
Terfyn Gwariant Adrannol	4,397,892	4,410,143	4,463,007	4,485,407

Refeniw				
Newid £000 o gymharu â'r Flwyddyn Flaenorol		12,251	52,864	32,400
<i>Newid £000 o gymharu â'r Cynllun Blaenorol</i>		<i>10,917</i>	<i>15,917</i>	<i>38,317</i>
Newid Canrannol		0.3%	1.2%	0.7%
Terfyn Gwariant Adrannol Cyfalaf	46,775	43,618	38,942	38,942
Newid £000 o gymharu â'r Flwyddyn Flaenorol		-3,157	-4,676	0
<i>Newid £000 o gymharu â'r Cynllun Blaenorol</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Newid Canrannol		-6.7%	-10.7%	0
Llinell Sylfaen y Terfyn Gwariant Adrannol	4,444,667	4,453,761	4,501,949	4,524,349
Newid £000 o gymharu â'r Flwyddyn Flaenorol		9,094	48,188	32,400
<i>Newid £000 o gymharu â'r Cynllun Blaenorol</i>		<i>10,917</i>	<i>15,917</i>	<i>38,317</i>
Newid Canrannol		0.2%	1.1%	0.8%

3. Trosolwg o'r Gyllideb

Mae Llywodraeth Leol a Chymunedau yn cyfrannu at nifer o nodau yn y Rhaglen Lywodraethu, yn arbennig drwy ein ffocws trawsbynciol ar atgyfnerthu'r broses o ddarparu gwasanaethau cyhoeddus, ar fynd i'r afael â thlodi a hyrwyddo diogelwch, ac ar wella'r seilwaith trafndiaeth sy'n galluogi mynediad i gyflogaeth ac yn ategu ansawdd bywyd pobl yng Nghymru.

Mae ein rhaglenni adrannol yn cefnogi diwygiadau i sicrhau gwasanaethau cyhoeddus effeithiol, effeithlon a hygyrch sy'n diwallu anghenion pobl. Rydym yn mynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol, troseddau (gan gynnwys ofn troseddau), camddefnyddio sylweddau ac yn gweithio i leihau nifer yr achosion o

danau ac argyfyngau eraill a'u heffaith. Byddwn yn ceisio gwella bywydau pobl drwy weithio i leihau tlodi, lleihau'r tebygolrwydd y bydd pobl yn dod yn dlotach, a helpu pobl a chymunedau allan o dlodi parhaus.

Mae'r arian adnoddau ychwanegol yn gysylltiedig â'r rhaglenni gwariant canlynol:

- **Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu (PCSO)** – Dyrannwyd £5m ychwanegol i ni yn 2013-14 a 2014-15 i helpu i ddarparu 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu ychwanegol.
- **Tocynnau Teithio Rhatach** – Dyrannwyd £0.7m ychwanegol i ni yn 2014-15 er mwyn i bensiynwyr a phobl anabl a'u gofalwyr allu teithio ar y bws am ddim.
- Cyflawnir yr addewid i **ddarparu mwy o arian i ysgolion** drwy £22.4m ychwanegol i'r Grant Cynnal Refeniw yn 2014-15. Mae hyn yn ychwanegu at yr arian ychwanegol a gynhwyswyd yn y setliad yng nghyllideb y llynedd i ysgolion. Bydd hyn yn golygu cyfanswm o £80m ychwanegol y flwyddyn i ysgolion erbyn 2014-15, o gymharu â'r setliad llywodraeth leol cyfredol.

Ar wahân i'r rhain, mae'r cyllidebau naill ai'n unol â'r cynlluniau a gyhoeddwyd yn flaenorol, neu'n cynyddu o ganlyniad i addewidion “**pump am ddyfodol tecach**” a newidiadau eraill.

Trosglwyddwyd cyfanswm o £11.1m i'r **Grant Cynnal Refeniw** o 2012-13 mewn perthynas â Grant y Strategaeth ar gyfer Pobl Hŷn a'r Pecyn Camau Cyntaf. O ganlyniad, bydd y llinellau sylfaen ar gyfer 2012-13 ymlaen yn unol â setliad llywodraeth leol terfynol 2011-12. Ceir manylion pellach pan gaiff yr Adroddiad Cyllid Llywodraeth Leol Dros Dro a'r sail dosbarthu eu cyhoeddi ar 18 Hydref 2011. Bydd hyn yn pennu swm y Grant Cynnal Refeniw y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu ei ddsbarthu i'r cynghorau sir a'r cynghorau bwrdeistref sirol yn 2012-13 a thu hwnt ynghyd â'r sail dosbarthu.

O ran diwygio cyllidebau refeniw, nid oes unrhyw newidiadau perthnasol i feysydd Cymunedau a Llywodraeth Leol Llywodraeth Leol a Chymunedau. Ceir cyfyngiadau o hyd ar y cyllidebau cyfalaf ar gyfer y Prif Grŵp Gwariant, gyda'r gostyngiadau o lefelau 2011-12 yn unol â'r cynlluniau a gyhoeddwyd yn flaenorol.

Gwnaed rhai newidiadau strwythurol i Brif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol a Chymunedau fel rhan o'r gyllideb hon er mwyn hwyluso'r broses o'i gysoni â'r cynllun busnes adrannol, a'r broses o uno cyllidebau sy'n canolbwyntio ar lywodraeth leol a gwasanaethau cyhoeddus.

4. **Pump am Ddyfodol Tecach**

Rydym yn benderfynol o sicrhau bod ein cymunedau yn gryfach ac yn fwy diogel. Rydym wedi ymrwymo i ariannu 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu ychwanegol. Bydd hyn yn gynydd mawr o ran niferoedd a fydd yn gwneud gwahaniaeth go iawn i'n cymunedau. Nid yw Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu yn disodli swyddogion yr heddlu â gwarant, ond yn hytrach maent yn ategu ac yn cefnogi adnoddau presennol yr heddlu. Bydd y swyddogion newydd hyn yn adeiladu ar y cysylltiadau rhwng yr heddlu a chymunedau, gan ddarparu gweledd a sicrwydd ac ymgysylltu â phobl leol. Byddant yn gallu mynd i'r afael â'r ymddygiad gwrthgymdeithasol sy'n bla ar rai o'n cymunedau o hyd. A byddant yn datblygu'r cydberthnasau sy'n bodoli eisoes rhwng plismona a phrif flaenoriaethau eraill Llywodraeth Cymru, megis Cymunedau yn Gyntaf.

5. Y Rhaglen Lywodraethu

Bydd y Llywodraeth yn parhau i gefnogi ein hardaloedd mwyaf difreintiedig drwy gam nesaf y **Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf**. Fel yr amlygwyd yn y Ddogfen Ymgynghori "Cymunedau yn Gyntaf - y Dyfodol" (a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2011), o fis Ebrill 2012 bydd Cymunedau yn Gyntaf yn canolbwyntio ar gefnogi agenda **Gwrth-Dlodi** y Llywodraeth. Bydd yn helpu'r bobl o dan yr anfantais fwyaf yn ein hardaloedd mwyaf difreintiedig gyda'r nod o liniaru tlodi parhaus. Bydd yn gweithio ochr yn ochr â rhaglenni eraill i gulhau'r bylchau addysg, sgiliau, economaidd ac iechyd rhwng ardaloedd mwyaf difreintiedig ac ardaloedd mwyaf llewyrchus Cymru, ac i helpu unigolion i ddod o hyd i waith.

Bydd y Llywodraeth yn cefnogi camau gweithredu i wella'r broses o **ddarparu gwasanaethau cyhoeddus** drwy atgyfnerthu democratiaeth leol a pharhau i sicrhau setliadau ariannol i **lywodraeth leol** sy'n adlewyrchu anghenion lleol. Bydd cyhoeddi setliadau ariannol dangosol ar gyfer 2013-14 a 2014-15 yn galluogi awdurdodau i ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus hanfodol a chynllunio ar gyfer y dyfodol. Bydd cymhellion ariannol i wella gwasanaethau, a rhoddir cymorth ymarferol i awdurdodau nad ydynt yn cyrraedd y safonau disgwylidig. Caiff trefniadau cynllunio a phartneriaeth eu symleiddio.

Mae'r Llywodraeth wedi cytuno ar ôl troed cyffredin ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, gan adeiladu ar ffiniau Byrddau Iechyd Lleol a'r heddlu. Bydd y broses o safoni trefniadau cydweithredu yn seiliedig ar ffiniau cyffredin yn galluogi ac yn ategu trefniadau cydweithio ar draws gwasanaethau llywodraeth leol, iechyd a'r heddlu gan leihau cymhlethdod a darparu fframwaith clir ar gyfer cydweithredu. Mae hyn yn arbennig o bwysig o ystyried y camau i roi adolygiad Simpson ar waith a'r diwygiadau pwysig eraill sy'n mynd rhagddynt ym maes addysg a gwasanaethau cymdeithasol.

Bydd Grŵp Arweinyddiaeth Gwasanaethau Cyhoeddus newydd yn llywio'r diwygiadau a bydd Cyngor Partneriaeth ar ei newydd wedd yn darparu

llywodraethedd gadarn o ran cydweithredu er mwyn sicrhau'r effeithlonrwydd a'r effeithiolrwydd gorau posibl yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol.

6. Asesiadau Effaith

Wrth bennu'r dyraniadau cyllidebol, rhoddwyd ystyriaeth ofalus i effaith y newidiadau ar gydraddoldeb. Fel rhan o broses y gyllideb y llynedd, gwnaethom gryn dipyn o waith i asesu effaith y cynlluniau a gyhoeddwyd gennym ar gydraddoldeb. Nid yw tybiaethau sylfaenol dyraniadau eleni wedi newid o gymharu â chynlluniau y llynedd. Er enghraifft, mae'r diogelwch a roddir eisoes i gyllidebau gofal cymdeithasol awdurdodau lleol yn ystyried hyn yn ogystal ag adlewyrchu'n fwy cyffredinol yr angen i gynnal gwasanaethau i'r rhai mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas. Mae cynnydd mewn dyraniadau ar gyfer blaenoriaethau fel **teithiau bws am ddim i bensiynwyr a phobl anabl a'u gofalwyr** yn 2014-15 hefyd yn pwysleisio ein hymrwymiad i'r agenda cydraddoldebau. Er bod cyllid yn cael ei ailbroffilio o fewn y cyllidebau trafnidiaeth a bod newidiadau strwythurol i gyllidebau llywodraeth leol a gwasanaethau cyhoeddus, nid oes unrhyw effeithiau posibl o ran cydraddoldebau. Yn olaf, cynhelir Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar y cam nesaf o'r rhaglen Cymunedau yn Gyntaf ar yr adeg briodol.

Carl Sargeant AC
Y Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau